

nus mens in desperationem non proruat, sic Dei misericordia nos refoveat, ut nullo modo negligentes reddat. Sed et pro fratribus nostris, qui nos cum signo fidei in unitate sanctæ Ecclesiæ præcesserunt, dilectionis visceribus Domini misericordiam deprecemur, ut pro solatio illis impenso fraterna nos ad invicem charitate consolemur, sicut scriptum est, *frater fratrem adjuvat* (*Prov. xviii*), et ambo consolentur. Illi quidem qui nos præcesserunt, de charitatis solatio sibi a nobis impenso, et nos de fraternæ dilectionis merito a Deo nobis reddendo consolemur. Cæterum quod redivivus ille dixit, quosdam se prius in pœnis, et subsequenter quasi liberatos vidisse, intelligendum æstimo, quia si ea pro illis gesta fuerint quæ petierunt, liberatio subsequetur, quæ speciatenus ostenditur. Nam et in Scripturis sæpe futura, quasi jam facta tempore præ-

terito, causa certitudinis dicta legimus, et visiones prophetarum et aliorum sanctorum, per species diversas ostensas fuisse cognoscimus. Quia nondum ad hoc pervenimus quod scriptum est, *facie ad faciem Domini gloriam specularantes* (*I Cor. xiii*). Nondum enim apparet quid erimus: et licet nondum appareat quid erimus, spe tamen salvi facti sumus. Verum quia mors certa et exitus nostri hora nobis est incerta, debemus sedula mente ruminare sententiam beati Prosperi de verbis sancti Augustini ex Scripturæ tramite adnotatam, quæ ita se habet (*cap. 20*): « Peccata sive parva, sive magna, impunita esse non possunt, quia aut homine pœnitente, aut Deo judicante plectuntur. Cessat autem vindicta divina, si conversio præcurrat humana. Amat enim Deus confitentibus parcere, et eos qui semetipsos judicant, non judicare. »

XVIII.

HINC MARI CONSILIUM DE PŒNITENTIA PIPPINI REGIS

(Apud eundem, ex codice S. Laurentii Leodiensis.)

Sanctus papa Gregorius in decretis ad Felicem Siciliensem episcopum diffinivit dicens (*lib. xii, epist. 32*): « Progeniem suam unumquemque de his qui fideliter edocti, et jam firmata radice plantati stant inconvulsi, usque ad septimam observare decernimus generationem, et quoad se cognoscunt affinitate propinquos, ad hujus copulæ non accedere societatem: nec eam, quam aliquis ex propria consanguinitate conjugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculavit, in conjugium ducere ulli profecto licet Christianorum, vel licebit, quia incestuosus est talis coitus, et abominabilis Deo, et cunctis hominibus. Incestuosos vero nullo conjugii nomine deputandos a sanctis Patribus dudum statutum esse legimus. » Et item papa Gregorius hinc inter alia in decreto synodali ante beati Petri corpus diffinivit hoc modo (*Greg. II, can. 9*): « Si quis de propria cognatione, et quam cognatus habuit, duxerit in uxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit. » Et hinc sacri canones dicunt (*conc. Epau. can. 30*): « De incestis conjunctionibus nihil prorsus veniæ reservamus, nisi cum adulterium separatione sanaverint. Incestuosos vero nullo conjugii nomine deputandos, quos etiam designare funestum est. Sane quibus conjunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris conjugii libertatem. »

Sanctus Siricius in decretis suis, de apostatis monachis (*cap. 6*): « Has, inquit, impudicas detestabilesque personas a monasteriorum cœtu ecclesiarumque conventibus eliminandas esse mandamus: quatenus retrusæ in suis ergastulis, tantum facinus continua lamentatione deflentes, purificatorio possint pœnitendinis igne decoquere, ut eis vel ad

mortem saltem, solius misericordiæ intuitu, per communionis gratiam possit indulgentia subveniri. » In hoc capitulo stat modo Pippinus, et in alio capitulo quod de apostatis idem Siricius decrevit (*cap. 3*): « Quia vero nunc dicit se pœnitere de præteritis malis, quia habitum et professionem suam deseruit, et sacramentum quo se constrinxit graviter violavit, et quia cum paganis se junxit, et profitetur se ad suam professionem et habitum velle redire: quoniam illius causa synodali diffinitione atque judicio decreta fuit, si tempus et locus permitteret, synodali judicio immutari debuerat. Nunc autem, quia huic judicium, et hinc nos circumstat misericordia, pro judicio synodali sequenda nobis sunt quæ a sede apostolica et per synodalia judicia sunt diffinita, dicente beato Leone (*epist. 59 ad Theod.*), quia in dispensandis Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se gemitus lacrymasque negligere, cum ipsam pœnitendi affectionem ex Dei credamus inspiratione conceptam, dicente Apostolo: *Ne forte det illis Deus pœnitentiam, ut resipiscant a diaboli laqueis, a quo capti tenentur ad ipsius voluntatem* (*II Tim. 1*). » Et item idem in decretis suis dicit (*epist. 95, cap. 13*): « Propositum monachi, proprio arbitrio aut voluntate susceptum, deserere non potest absque peccato. Quod enim quis vovit Deo, debet ei reddere. Unde qui relicta singularitatis professione, ad militiam vel nuptias devolutus est, publicæ pœnitentiæ satisfactione purgandus est: quia etsi innocens militia, et honestum potest esse conjugium, electionem meliorum deseruisse transgressio est. » Et quia Pippinus se paganis sociavit, qua societate multa mala in Christianitate profecta sunt, sequen-

dum est de eo Leonis capitulum quo dicit (*epist.* 95, c. 16): « Si convivio solo gentilium, et escis immolationibus usi sunt, possunt jejuniis et manus impositione purgari, ut deinceps ab idolothitis abstinentes, sacramentum Christi possint esse participes. Si autem idola adoraverunt, aut homicidiis vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos nisi per pœnitentiam publicam non oportet admitti. » Et Nicœni canones (*can.* 11) de his qui præter necessitatem prævaricati sunt, qualiter pœniteant dicunt (*epist.* 59, *Theod.*) Quia vero, ut audivi, paralyti solet Pippinus percuti, sequenda est de illo sententia magni Leonis, qua dicit de his qui in tempore necessitatis, et in periculi urgentis instantia, præsidium pœnitentiæ et mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda, quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora diffinire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera confessio, dicente Dei spiritu per prophetam: *Cum ingemueris, tunc salvus eris* (*Isa.* XLIII). Et iterum: *Quia apud Dominum misericordia est, et copiosa apud eum redemptio* (*Psal.* CXXIII). » Et Innocentius dixit (*epist.* 29 *Decent.*): « De pœnitentibus, qui sive ex gravioribus commissis, sive ex levioribus pœnitentiam gerunt, si nulla interveniat ægritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum Romanæ Ecclesiæ consuetudo demonstrat. Cæterum de pondere æstimando delictorum, sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem pœnitentis, et ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem. Sane si quis in ægritudinem incidit, atque usque ad desperationem devenerit, ei est ante tempus Paschæ relaxandum, ne de sæculo absque communione discedat. » Plura sunt alia quæ hinc possemus colligere, nisi ista crederemus posse sufficere. Unde quantum mihi videtur, non præjudicans synodali sententiæ de Pippino decretæ, sed confisus de Dei misericordia, qui per apostolum suum dicit: *Ut superexaltet misericordia*

A *judicium* (*Joan.* II), et de charitate confratrum nostrorum, et de auctoritate sacrorum canonum et pontificum Romanorum, exhortandus est Pippinus, ut puram confessionem de omnibus peccatis suis, quæ ab ineunte ætate perpetravit, secrete faciat, quia forte talia peccata fecit, quæ turpe est etiam in publicum dicere, et de hoc quod suum habitum dimisit et se perjuravit, et quia cum paganis se junxit, de qua sua conjunctione multa mala sunt perpetrata, coram Ecclesia inter publice pœnitentes se lacrymabiliter accuset, et pœnitentiam et reconciliationem humiliter petat, et de omnibus quæ vel secrete confessus fuerit, vel publice accusaverit, per manus impositionem episcopalis auctoritatis publice reconcilietur, et reconciliatus tonsuram clericalem accipiat, et habitum monasticum recipiat, et profiteatur se de cætero servare quæ expetit et expedit, et sic communionem sacri altaris recipiat. Reconciliatus autem benigne tractetur, et tali loco sub libero custodia misericorditer custodiatur, ut custodes monachos ac bonos canonicos habeat, qui eum exhortentur, et quorum doctrina et exemplo bene de cætero vivere et præterita peccata plangere discat. Et quorum providentia, et loci convenientia ita custodiatur, ut ad pristinum vomitum redire nequeat, etiamsi diabolo suadente voluerit, et recidivum scandalum per eum in sancta Ecclesia et in ista Christianitate oriri non possit. Accipe, frater et filii, istam rotulam, sed et illam de cognatione non jungenda, et porta illas domno regi, et relege coram illo, et de ista fac secundum illius consilium et commendationem, et de illa quæ de cognatione non jungenda tibi mittitur, per ejus consilium et auxilium sequere sacras auctoritates tibi directas. Providentia de Pippino non est negligenda, et ut certi ac fideles custodes adhibeantur satis est procurandum: nec obliviscendum quid de eo in monasterio sancti Medardi accidit, et quid de Carlomanno in Corbeia evenit. Nam quod factum est, adhuc fieri potest.

XIX.

DE VILLA NOVILIACO

Sequuntur gesta quomodo dominus Hincmarus villam Noviliacum apud dominum Carolum imperatorem filium Lmdovici imperatoris impetravit.

(Apud eundem, ex Appendice ad Flodoardum.)

Defuncto Pippino rege VIII Kalendas Octob. in monasterio sancti Dionysii, filii ejus Carlomannus et Carolus, secundum dispositionem patris sui, et consilium regni primorum, diviserunt inter se regnum paternum, et elevati sunt in reges VII Idus Octob. Carlomannus in Suessionis, et Carolus in Noviomis, sicut in Annali regum scriptum habemus.

Anno quarto regni sui infirmatus est Carlomannus

D infirmitate qua et mortuus est in Salmuntiacum, et ante obitum suum per præceptum regis suæ auctoritatis, quod habemus, tempore Tilpini archiepiscopi, tradidit villam Noviliacum cum omnibus ad se pertinentibus, pro animæ suæ remedio et loco sepulture, ad Ecclesiam Rhemensem sanctæ Mariæ, et basilicam sancti Remigii, in qua et sepultus est. Post cujus obitum, Carolus frater ejus præcepto, quod